Poštnina plačana v gotovini. Izhaja vsak četrtek. Posamezna številka stane 1 Din.
Št. 13. V Ljubljani, dne 27. marca 1924. Leto II.

RADIKALSKI GLASNIK

ORGAN NARODNE RADIKALNE STRANKE.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Wolfova ul. 1/I. — Naročnina: celoletno Din 25, polletno Din 12, četrtletno Din 7.

Borba za državo.

Ponovno smo že povdarili, kaj in kakšen je cilj takozvanega opozicijonalnega bloka pod vodstvom Stjepana Radića, ki ne priznava naše državne ureditve in naše državne ustave.

Cilj, ki ga zasleduje, je označil Radić sam v zadnji številki svojega lista tako-le:

Mi Hrvati hočemo kot kmečki narod svojo kmečko državo in svojo kmečko vlado v Zagrebu. Kakor hitro vržemo Pašića in radikale, moremo doseči ta svoj cilj.

Radić je hotel s pomočjo klerikalcev, spahovcev in Davidovićevih demokratov razcepiti našo državo, ki so jo ustvarili Srbi z nadčloveškimi žrtvami in katere ustanovitev je sankcijonirala enodušna volja Slovencev in priznanje vseh treznih Hrvatov. Ustvarili smo si enotno državo, v kateri so popolnoma enakopravna vsa tri plemena.

To seveda ni všeč staremu avstrijsko-habsburškemu hlapcu, zagrebškemu »kmetu« Radiću in njegovim trabantom, ki so uvideli, da ne bodo mogli rovariti, kakor hitro pride do točnega izvrševanja državne ustave, ki garantira vsem Slovencem, Hrvatom in Srbom enake pravice v javnem nacijonalnem in političnem življenju, na kulturnem, gospodarskem in socijalnem polju. Radić, ki ne priznava ne države in ne ustave, pa se kljub temu poslužuje ustavnih pravic, zakonov in naredb, ki jih izkorišča in zlorablja z dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi, da bi dosegel svoj cilj — zrušitev naše skupne države. Že to dejstvo, da more Radić delati po svoji volji, priča o liberalnosti naše ustave, kajti povsod drugod bi bil človek z Radićevimi metodami že davno tam, kjer so vrata brez kljuk!

Radić priznava sam, da so mu na potu samo radikali, ki ovirajo s svojo dosledno načelno politiko njegovo »delovanje«. Zato je treba po avstrijskem geslu »z združenimi močmi« vreči vlado, ki jo zastopajo v teh resnih časih radikali, katerim je ohranitev državne skupnosti in konsolidacija notranjih razmer več nego vse drugo, ker je to sedaj najpotrebnejša življenska zahteva naše mlade države.

Iz Radićeve izjave se vidi vse zlo, v katero hočejo spraviti Davidović, Korošec in Spaho našo državo. Vidi se nevarnost njihovega paktiranja z Radićem, čeprav imajo imenovani vsak svoje lastne namere. Najmanj, kar more zadeti našo državo kot posledica tega paktiranja, je poostritev naših notranjih političnih razmer.

Paktiranje opozicijonalnih skupin z Radićem pomeni neumevanje svobodnega državnega življenja, kajti Radiću udinjane stranke podpirajo le njegovo nezmiselno politiko in mu pomagajo pri njegovem protidržavnem početju. Ako je Radić do sedaj rovaril proti interesom države indirektno in zakulisno, potem je njegova sedanja akcija direktno in odprto delovanje proti državi, kar more povzročiti neznosno stanje, ki bi škodovalo predvsem interesom našega naroda.

Radić ne skriva svojih načrtov in svojega cilja. Noben zaveden državljan se ne protivi prihodu radićevskih poslancev v narodno skupščino. Nasprotno se mora vsak veseliti tega dokaza zgrešene politike. Toda ako Radić že naprej grozi s svojimi načrti, ki so v diametralnem nasprotju s politiko državne skupnosti in plemenske enakopravnosti, potem mora vsak pošten državljan obsoditi one, ki mu dajejo s svojim ravnanjem upanje, da se bodo mogli kdaj oživotvoriti njegovi naklepi.

Nihče ni branil Radiću in njegovim soizvoljenim poslancem sodelovanja v narodni skupščini. Tudi vabil jih ni nihče. Državni interesi so zahtevali, da se jih pusti v miru, dokler se ne prepričajo sami, da njihova abstinenca ne povzroča nobenemu skrbi. Sami so morali priti do prepričanja, da je v naši državi izključena vsaka politika izven in proti Beogradu. Da so ostali Davidovićevi demokrati zvesti svojim načelom, ki so jih svoječasno proglasili za istovetne z načeli politike državnega edinstva, da se klerikalci niso poslužili nestalnega političnega značaja g. Davidovića, ki je v imenu klerikalnih in muslimanskih separatistov pričel vabiti Radića, bi prišlo do tega, da bi radićevci uvideli ničevnost svoje borbe proti državi in bi dobro čutili, da smatrajo vse politične stranke Radića kot veleizdajalca, s katerim so izključene vse politične kombinacije.

To bi se moralo zgoditi v interesu države ne glede na to, ako imajo posamezne stranke svoje posebno stališče z ozirom na podrobnosti notranje politike. Radićevcem na koncu vseh koncev ne bi preostajalo drugega nego priznanje države ter bi prišli v skupščino, da se tam legalnim potom borijo za svoje zahteve, ako so utemeljene. Gosp. Davidović bi si mogel prihraniti težko odgovornost, ki ga čaka pred narodom in zgodovino. Mogel bi zaključiti svoje eventuelne državniške sposobnosti častneje za državo in zase! Toda g. Davidović, ki ga vodi poleg nestalnega političnega značaja tudi nenačelna mržnja do radikalov, je imel pred očmi samo — padec radikalne vlade. Ako so državniške sposobnosti g. Davidovića osredotočene samo v tem, potem pač ni nobene škode, če izgine čimpreje iz javnega življenja. Gosp. nemogoče načine, kako bi prišel do oblasti, se je kot zadnje pomoči spomnil človeka, s katerim bi on kot sodelavec pri ustvarjanju državne ustave ne smel zamisliti nobenega pakta. Radić se je seveda razveselil Davidovićeve roke, ki mu je bila ponudena v trenutku, ko je računal na nemško in madžarsko pomoč, da ustvari v državi razmere, ki bi nas stale mnogo gospodarskih in političnih žrtev.

Kljub temu, da straši Radić s svojo zagrebško vlado in da mu pomaga strašiti g. Davidović, v katerega ima Radić po njegovi lastni izjavi »popolno zaupanje«, kljub separatističnemu klerikalnemu in muslimanskemu privesku, se ni treba bati nobenemu poštenemu Srbu, Hrvatu in Slovencu. Najmanj pa se bojimo mi radikali, ker smo prepričani, da bo ravno politika opozicijonalnega bloka pomnožila naše vrste in da se bodo približali Narodni radikalni stranki vsi oni Srbi, Hrvati in Slovenci, ki iščejo vsestranski razvoj svojega naroda v državnem edinstvu.

Mi gremo zavedno svojo pot naprej, ker se zavedamo svoje moči, ki bo znala preprečiti vsako nevarnost za državo. Prepričani pa smo tudi, da ne bodo dobili državne oblasti oni, ki hočejo iz strankarskih in še slabših interesov uničiti to, kar smo dosegli s skupnimi žrtvami. Naših načel, ki jih priznava velika večina našega naroda, ne more in ne sme omajati noben Radić! XX

Skrajni čas.

»Straža« (Osijek): Skrajni čas je, da se napravi konec Radićevi predrznosti in da izvestni politiki prekinejo enkrat za vselej s takimi kombinacijami, kakršne se je topot poslužil g. Davidović, ko je pozval na pomoč Radića. Vsi oni, ki so do sedaj to poskušali, so prišli do prepričanja, da se z Radićem ne more delati. Mi pa pravimo, ne samo da se ne more, ampak s tem človekom se sploh nihče ne bi smel spuščati v pogajanja in kombinacije. Radić se je pokazal za časa vojne v pravi sliki. Simpatiziral je z Nemci in Madžari. Radić išče še danes pomoči pri naših Madžarih in Nemcih, da bi z njimi vred zapovedoval nam Srbom, Hrvatom in Slovencem, ki smo z ljubeznijo delali na to, da se ujedinimo in da ustvarimo to državo, katere Radić noče.

Država nad strankami.

V vprašanju našega narodnega edinstva v zvezi z državno ureditvijo, ki je najbolj v skladu s tem edinstvom, so se pričeli prvi spori še na Krfu l. 1917 ob priliki razgovora o znani krfski deklaraciji. Velika ideja narodnega edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev, ni mogla prodreti v sredine z lokalnimi vidiki in ki so leta in leta živele v okoliščinah, ki so izključevale misel na državno samostojnost južnih Slovanov. Poleg tega je bila ideja hrvatske države napram madžarski vrhovno avstrijski državi preveč močna, da bi se mogla brez vsega pomiriti, z močnejšo in širšo koncepcijo neodvisne srbsko - hrvatsko - slovenske države. Zato so se na Krfu pojavile bojazni in zahteve po ohranitvi zgodovinskih činjenic, zato se je pojavila tudi najbolj nesimpatična zahteva o garancijah za Hrvate in Slovence proti namišljeni srbski hegemoniji. Ta odpor se je pojavil v še ostrejši obliki v borbi Jugoslovenskega bloka proti srbski vladi. Ta borba je trajala od julija 1917 do decembra 1918.

V tej borbi so izvestni srbski politični krogi iz posebnih strankarskih ciljev stali na strani Jugoslovenskega odbora in ga podpirali pri njegovih partikularističnih in dualističnih težnjah. Ti krogi so povzročili, da je prišlo do znanih ženevskih sklepov. Ženevski sporazum je trajal tri dni, nakar je odstopil svoje mesto realnemu, nacijonalnemu in zgodovinskemu pojmovanju edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev. To pojmovanje je dobilo svoj izraz v proklamaciji popolnega ujedinjenja 1. decembra 1918.

Ta proklamacija pa ni razorožila onih, ki so neprestano živeli v idejah garancij, paktov, mej in avtonomij. Prevladovala je stara mentaliteta iz časov, ko je bilo treba braniti narod pred tujo upravo. Ta mentaliteta prevladuje tudi sedaj, ko je celokupna usoda ujedinjenega naroda odvisna samo od njegove uvidevnosti. Ta mentaliteta pa ni mogla zadržati naravnega razvoja življenja v edinstvu in solidarnosti. Izgubili smo dve leti s pripravami in borbo za ustavo, in vendar smo dobili ustavo. Po sprejetju ustave se je pričakovala doba aktivnega dela pri izvedbi osnovnih državnih zakonov, toda tudi to se ni moglo vse storiti. Koncem 1922 se je insceniral zagrebški kongres, katerega uspeh je bil prelom radikalsko-demokratske koalicije. Koncem 1923 in v začetku 1924 se je pričel organizirati blok opozicijonalnih strank s Stjepanom Radićem na čelu ter se skuša vreči radikalna vlada, da bi se s tem onemogočila politika državnega in narodnega edinstva.

Ljudje, ki so blizu g. Davidovića in g. Veljkovića, pravijo, da so oni gotovi uspeha in da že vnaprej delajo načrte o vsem, kar imajo storiti z Radićem, ko pridejo na vlado. Mi zelo dvomimo v ta uspeh. Vendar pa priznavamo, da se pri g. Davidoviću opaža napredek v pravcu radićevščine, kajti preje je govoril g. Davidović samo o bloku opozicijonalnih strank, sedaj pa odprto in jasno povdarja sporazum z Radićem, katerega podrobnosti se bodo šele določile. Tako se je g. Davidoviću posrečila zveza z Radićem!

Pred tem pojavom nastaja vprašanje, s kakšno akcijo naj odgovorijo stranke, ki so za politiko državnega edinstva in ki imajo svojo odgovornost pred narodom. Ako so se na Krfu, v Ženevi, Zagrebu in Beogradu odbili močnejši in nevarnejši navali, potem smo trdno prepričani, da bo tudi to Davidović-Radićevo podjetje končalo tako, kakor zasluži in da se bodo vsi iskreni borci narodnega edinstva in narodne bodočnosti našli v fronti na braniku nacijonalne integritete naše države, ki je daleč nad strankarskimi računi gg. Davidovića, Veljkovića in Joce Jovanovića, kakor je daleč nad klerikalizmom g. Korošca, izlamskega hrvatizma g. Spahe in nad norostjo Stjepana Radića.

(»Samouprava«.)

Nepošteni nasprotniki.

V sedanji notranji situaciji skuša opozicija predstaviti vse narobe. Da se vidi, s kakšnimi nasprotniki se moramo boriti, navajamo samo dva primera:

Vsa javnost ve, da je opozicija v vprašanju verifikacije Radićevih mandatov razširila tendencijozno vest, da bodo radikali otežkočili njihovo overovljenje. Ko se je sestal verifikacijski odbor, se je baš na predlog radikalov sprejel enoglasno sklep, naj se verificirajo vsi mandati, da tako preneha abstinenčna politika Radićeve stranke. Radikali so to vprašanje hitro rešili in dokazali, da pozdravljajo prihod radićevcev kot pameten in trezen sklep. Nato je narodna skupščina v smislu predpisov poslovnika in na podlagi sporazuma med načelniki parlamentarnih skupin določila delovni red do 28. t. m., da bi se končal proračun, ki ima prvenstvo pred vsemi drugimi posli. Kaj so medtem storili radićevci? Niso prišli v skupščino na delo, niso prisegli, temveč so poslali 33 novih pooblastil. Opozicijonalni blok je zahteval hitro verifikacijo teh mandatov. Predsednik verifikacijskega odbora je z ozirom na to, da niso prišli v skupščino oni, katerih mandati so že verificirani in da tudi oni niso prišli, katerih mandati se morajo šele verificirati in končno z ozirom na najvažnejše vprašanje že določenega reda v skupščini, smatral, da to ni nujna stvar, ter je določil sejo verifikacijskega odbora za četrtek 27. t. m. temu niso nasprotovali radićevci, katerih sploh ni bilo v Beogradu. Nasprotovali so samo gospodje iz opozicije, ki so želeli takojšnje overovljenje pooblastil brez poslancev. V njihovem imenu se je g. Pečić kot znan zavijač paragrafov pozival na poslovnik in trdil, da se morajo mandati verificirati v 7 dneh v smislu čl. 5. poslovnika. Na nesrečo g. Pečića pa so v skupščini tudi ljudje, ki poznajo zakone bolje nego on in ki znajo tudi za vrhovni predpis vsakega zakona, ki se glasi: »Nihče ne sme potvoriti in krivo tolmačiti smisla zakona. G. Pečiću je dobro znano, da se nahaja čl. 7 poslovnika v oddelku o konstituiranju skupščine in da velja za verifikacijo mandatov takoj po volitvah. Za verifikacijo mandatov tekom skupščinskega dela ti predpisi niso absolutno merodajni. Radikali so bili pripravljeni overoviti Radićeve mandate brez ovir, toda od radikalne stranke se ne more zahtevati, da se ravna po načrtih Stjepana Radića. Radikali delajo po zakonu in poslovniku in vršijo državno politiko. Proračun je nujnejši od vseh kombinacij.

Drugi primer je nelojalnost in nepoštenost opozicijonalnih listov napram dejstvu, da obsojajo nevtralni ljudje, ki niso vezani na nobeno stranko, vstvarjanje bloka z jasno tendenco, da se preneha dosedanja državna politika, zasnovana na ideji državnega in narodnega edinstva. Vsa nezainteresirana javnost in celo mnogi pristaši strank, ki se sedaj vežejo z Radićem, vidijo, da ta pot ni dobra in da je istovetna z vratolomno politiko. Toda vsi poskusi, preobrniti dejstva, ne morejo škodovati pravi državni politiki.

Podpirajmo lastno časopisje! Zato se naročujmo na „Radikalski Glasnik“!

Milenko Vesnić.

V četrtek 20. t. m. so položili k večnemu počitku na novem pokopališču v Beogradu smrtne ostanke enega prvakov Narodne radikalne stranke Milenka *Vesnića*, ki je umrl l. 1921 v Parizu.

Pogrebu je prisostvoval zastopnik Nj. Vel. kralja, predsednik narodne skupščine, predsednik vlade z vsemi člani vlade, diplomatski zbor, mnogi bivši ministri in narodni poslanci, akademiki in mnogo uglednih osebnosti iz politične in znanstvene beograjske družbe.

Milenko Vesnić je bil iskren rodoljub, navdušen narodni delavec in borec za radikalna načela v naši kraljevini. Bil je predsednik vlade, narodni poslanec in diplomatski zastopnik v inozemstvu. S svojim delom, z vztrajnostjo in požrtvovalnostjo za splošne interese svoje domovine je zavzemal vidno mesto pri vstvarjanju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Slava mu!

Nekdaj in sedaj.

V času opozicijonalnega bloka proti Pašiću in radikalom se spominjam l. 1914, ko so se godile skoraj iste stvari kot danes.

Znano je, da je takrat Avstrija povečala kampanjo proti Srbiji in posebno proti Pašiću in radikalom. Pašića so obkladali z najgršimi izrazi. Imenovali so ga razbojnika, komitskega voditelja, harambašo, lopova itd. Radikalna stranka pa je bila v očeh takratnih sovražnikov Srbije razbojniška tolpa, ki samo ubija itd. Kolikor večja je bila kampanja sovražnikov, toliko ljubša je bila nam Srbom, ker smo vedeli, da je bila radikalna stranka Avstriji trn v očesu. Poleg tega nam je bila znana parola: »Koga dušmani mrze, znači da se ga boje.« Dali smo Pašiću in radikalom popolno zaupanje. V famoznem ultimatumu, ki ga je poslala Avstrija Srbiji, smo videli silno sovraštvo Avstrijcev do radikalov, ker so vedeli, kaj morejo radikali vse storiti za blagor svoje domovine.

Ko so Avstrijci zasedli del Srbije, so storili največ zla radikalom. Za časa okupacije so vodili proti njim odprto borbo med ljudstvom. Zlasti proti Pašiću, dočim so prizanašali in celo pomagali pristašem drugih strank. V drugih krajih, kjer so živeli Srbi, posebno v Bosni, je bilo sovraštvo do Pašića in radikalov na vrhuncu.

Ker Avstrija sama ni mogla obglaviti Pašića in radikalov, je sklenila blok skupno z Madžari, Turki in Bolgari. Toda kljub temu močnemu bloku ni mogla uresničiti svojih namer, ker so končno zmagali Pašić in radikali, ker je bila za njimi Srbija in ves srbski narod.

Sedanji opozicijonalni blok ima isti cilj in obstoja iz istih strank, seveda pod drugim imenom, ima pa enega zaveznika več in ta se imenuje Branković. Delo opozicijonalnega bloka je naperjeno proti istemu osovraženemu Pašiću in radikalom, proti katerim je bila l. 1914 Avstrija s svojimi zavezniki.

Toda mislim, da se ne bodo uresničili njegovi nameni, ker je vsem nam še v svežem spominu gospodstvo centralnega bloka iz leta 1914, kakor tudi dosedanje javno in tajno delo novega bloka. Mi vsi se bomo kakor l. 1914 postavili složno na branik naših s krvjo pridobljenih pravic, ne samo zato, ker to zahteva od nas domovina, temveč tudi zato, ker je to sveti amanet naših [illegible] sinov, padlih na bojnem polju, umrlih [illegible]ernaciji in na vešalih.

Major - invalid Gardić.

Iz notranje politike

: **Vladna kriza.** V pondeljek 24. t. m. je med prekinjenjem seje narodne skupščine odšel min. predsednik g. Pašić na dvor, kjer je bil pri Nj. Vel. kralju v enourni avdijenci. Ko se je malo po opoldne otvorila prekinjena seja narodne skupščine, je predsednik skupščine g. Ljuba Jovanović prebral sledeče pismo ministrskega predsednika: Predsedniku narodne skupščine. Spoštovani gospod predsednik. Čast mi je obvestiti predsedstvo narodne skupščine, da je kraljevska vlada podala demisijo na svoj položaj. Prosim Vas, gospod predsednik, da izvolite to naznaniti narodni skupščini. Nikola P. Pašić. Nato je predsednik narodne skupščine naznanil, da je vsled odstopa kraljevske vlade zaključena seja in da se vrši prihodnja po sestavi nove vlade. Prihodnja seja bo sklicana pismenim potom. Radikali so priredili živahne ovacije ministrskemu predsedniku. — Demisija vlade je bila naravna in nujna posledica zahrbtnega rovarenja takozvanega opozicijonalnega bloka, ki je hotel s forsiranjem verifikacije nadaljnih radićevskih mandatov povzročiti v notranji politiki preokret, ki bi mogel silno škodovati našim državnim in narodnim interesom. Istočasno pa je g. Pašić s svojo demisijo dokazal, da je NRS država nad vse in da so radikali neustrašni branitelji sedanje državne ustave. Demisija pa bo tudi povzročila, da se razčistijo razmere v demokratski stranki, kjer preti razkol vsled neznačajne politike njenega šefa g. Davidovića. Ni izključeno, da prelomi dosledni g. Pribičević s svojimi pristaši vse stike z oportunističnimi Davidovićevci. Vladna kriza bo, kakor izgleda, kratkotrajna in bo rešena v korist države.

: **Radićevci prisegli kralju in ustavi.** 24. t. m. je prišlo v narodno skupščino 25 radićevskih poslancev, katerih mandati so bili verificirani v narodni skupščini 13. t. m. Poslanci so v prisotnosti mnogoštevilnih žurnalistov in nekaterih poslancev prisegli v roke predsednika narodne skupščine Ljube Jovanovića na ustavo in zvestobo Nj. Vel. kralju. Skupščinski predsednik je po položeni prisegi kratko nagovoril radićevske poslance z besedami: Morda ni sprejem radi politične borbe tak, kakoršen bi moral biti. Važen je sedanji moment. Skupno hočemo delovati v narodni skupščini. Mogoče pride do razočaranj, toda upam, da bo vaš prihod imel dobre posledice. Radićevski poslanci so pozdravili predsednika z vzklikom: živel predsednik! — Tako se je zgodilo, kar smo vedno trdili. Radićevci so doživeli popoln polom svoje politike. Uvideli so, da ne morejo brez Beograda in proti njemu storiti ničesar. To je brezdvomno velika zasluga Narodne radikalne stranke, ki je s svojo dosledno politiko prisilila Radića k kapitulaciji. To bodo najbolje dokazali dogodki bližnje bodočnosti.

: **Demokratsko časopisje** zatrjuje, da demokrati niso z Radićem v nobeni drugi zvezi kakor samo v taktični. To da je potrebno, ker sami ne morejo vreči radikalne vlade, čeprav jim pri tem pomagajo klerikalci in spahovci. Stvar pa je seveda malo drugačna. Ko so demokrati stopili v zvezo z Radićem, so morali pač zatajiti vidovdansko ustavo, ki so jo sami izdelali skupno z radikali. Demokratska stranka naravno ni mogla zastopati centralističnih smernic v družbi federalistov, ki se na ljubo demokratom vendar niso mogli odreči svoji politični ideologiji. To so morali storiti demokrati, ako so hoteli, da jih sprejme Radić s svojimi zavezniki v svoje okrilje. Demokrati so iz samega hrepenenja po oblasti zatajili svoje politične koncepcije in ne v zadnji vrsti svoje nacijonalno stališče. Dolgo časa so demokratski listi zatrjevali, da ima demokratska stranka glavno vlogo pri ustvarjanju opozicijonalnega bloka. S takim poročanjem so hoteli premotiti svoje pristaše in jim prikriti prave namene bloka. Močno pa so se pričeli pojavljati posamezni glasovi v demokratskem časopisju, ki so vsebovali obžalovanje, da se je Radiću posrečilo, prevzeti glavno vlogo pri nameravani akciji opozicijonalnega bloka. Tako je postal po demokratski zaslugi duševni voditelj opozicijonalnega bloka človek, ki sedi v inozemstvu, kjer izdaja interese naše države! Politična zgodovina pač ne pozna globljega padca kake stranke, ki hoče veljati kot »državotvorna«, istočasno pa se veže z veleizdajniki. Kaj takega je sposobna samo naša demokratska stranka pod vodstvom ljudi, katerih najvišji ideal je oblast, pa če pri tem propade tudi država. E, da, težko je biti demokrat!

: **Vojvodina in Radić.** Subotiški list »Nova Pošta«, ki »simpatizira« z demokrati in katerega glavni urednik je bil do nedavno orjunaški vodja, piše: Radićev prihod v Vojvodino pomeni večjo nevarnost za našo državo nego vsi dosedanji irredentizmi in akcije naših manjšin. Ta nevarnost je večja nego je akcija probujajočih se Madžarov, ker smo imeli proti tem vojsko in mednarodne sankcije, dočim imamo proti radićevcem na razpolago samo sredstva politične borbe in obrambe. Jugoslovenski narod niti v najbolj kritičnih časih ni imel pred seboj tako nevarnega sovražnika kakor je danes Radić. Ako pomislimo s čisto nacijonalnega stališča pojav opozicijonalnega bloka, nas mora navdati blok s skrbmi in nesigurnostjo v lastni hiši. Take obupne politike se ne sme izbrati niti tedaj, ko bi bilo treba vreči najslabši režim. Ta politika je prava nevarnost za našo nacijonalno misel v vseh krajih, kjer smo pomešani z anacijonalnimi elementi.

Kaj hočejo?

V svrho ilustracije srbskega mišljenja napram raznim separatističnim težnjam, ki so se zadnje čase koncentrirale v »opozicijonalnem bloku«, navajamo pisavo beograjskega »*Vremena*«, ki je neodvisen list, ki pa zastopa srbsko javno mnenje.

Zopet razvijajo zastavo jugoslovenske demokracije oni, ki so jo nekdaj držali že visoko in radi katerih smo morali trpeti vse zlo, ki smo ga doživeli.

Kaj hočejo ti jugoslovenski demokrati s svojim poravnavanjem vseh teženj: Spahinovih, begovskih in šerijatskih, Radićevih republikansko - odpadniških, Koroščevih katoliško - germanskih, protibalkanskih, trgovskih, kmečkih, pravoslavnih — s tradicijami zmagoslavnih borcev in žrtvonoscev. Ali mislijo, da bo naš narod ponovno padel v ilozije, katerih so ga ozdravila razočaranja teh pet let? Ali zgodovina še ni začrtala dovolj globoke in vidne brazde, iz katere se more jasno sklepati, da se danes še ne sme niti poskušati z nepoznanimi računi, ki jih predstavljajo Radići, Spahe in Korošci? ...

Kakšne so težnje opozicijonalnega bloka?

Spaho zahteva avtonomijo Bosne in Hercegovine, v kateri bi bili Srbi majorizirani in izpostavljeni režimu, ki bi jim bil nasproten. Radi bi poznali Srba, čeprav pripada eni od zainteresiranih strank, ki bi blagoslavljal odcepitev Bosne od našega telesa, kaj šele možnost, da bi bila Bosna v svoji katoliško - muslimanski večini vedno proti nam!

Tudi Korošec hoče avtonomijo Slovenije, kjer prebiva poseben narod kjer bi mi imeli samo to dolžnost, da ga branimo. In kaj vse hoče Radić! On hoče toliko, da bi zadostovale samo njegove želje kot podlaga za aretacijo brez ozira na zakon o zaščiti države.

In vse težnje, ki jih ii nobena skupina niti z eno besedo ublažila, bi se mogle po blaženem mišljenju naših jugoslovenstvujuščih zbližati v toliko, da bi se mogel iz njih vstvariti delovni blok za spoštovanje zakonov in ustave, za odpravo nasilja in korupcije, kakor pravi g. Davidović!

So ljudje, ki dosledno verujejo v neumnost množic in katerim ni težko govoriti, da bodo take absurdnosti spremenile mišljenje potom čudežnega vpliva gotovih apostolov, ki obljubljajo več, kakor pa je obljubljal katerikoli Mesija. Sedanji čas ni za Mesije!

Kdo dela za velikosrbsko idejo?

Ugleden slovenski duševni delavec nam piše:

Poleg hrvatskih separatistov delajo najbolj intenzivno za velikosrbsko idejo slovenski avtonomisti, ki s svojo netaktno politiko pripravljajo največjo škodo slovenskemu narodu. Njihova vaška politika more povzročiti, da se bo vsak pošten Srb s pravim jugoslovenskim prepričanjem proti svoji volji zamotal v ekskluzivistično politiko srbskega programa po vzorcu slovenskih avtonomistov.

Že se oglašajo srbski zastopniki, ki vidijo v »slovenski« politiki napram Beogradu in Srbom pričetek rekonstrukcije predvojne ideje posameznih Srbov. To je posledica neresnega slovenskega primojdušanja. Kdo bo trpel, ako izzovejo slovenski avtonomisti vseh struj oživotvorjenje ekskluzivistične srbske psihologije, ki ima v sebi vse elemente za akcijo širokih dimenzij? Trpel bo slovenski narod, ki ga zapeljujejo njegovi brezvestni voditelji v sovraštvo do onih, brez katerih ni ne »Jugoslavije« in ne »Slovenije«.

Poznejše generacije se bodo čudile, kako je bilo mogoče, da je ostalo slovensko ljudstvo po svojem nacijonalnem osvobojenju zasužnjeno v oblasti ljudi, ki so ga s svojo nespametno politiko hoteli izločiti iz državnega edinstva s Srbi in Hrvati.

Ena največjih pogreškov v »slovenski« politiki je pomanjkanje pameti in dalekovidnosti.

Dr. i—t—

„Rad. Glasnik“ je edino službeno glasilo NRS v Sloveniji!

Iz zunanje politike.

+ **Vlastimil Tusar**, češkoslovaški poslanik v Berlinu je umrl 22. t. m. Rojen je bil leta 1880 v Pragi. Še mlad je vstopil v češko socijalnodemokratsko stranko. V dunajskem parlamentu je bil znan kot dober politik. Po polomu avstro-ogrske monarhije je prevzel zastopstvo češkoslovaške republike na Dunaju. Bil je tudi član prvega češkoslovaškega parlamenta. V juliju 1919 je sestavil drugi koalicijski kabinet. Nova vlada se je sestavila 25. maja 1920, kateri je tudi načeloval Tusar, ki je vodil obenem posle vojnega ministra. Po demisiji njegove vlade mu je bilo ponudeno poslaniško mesto v Berlinu, ki ga je sprejel. Kot poslanik v Berlinu si je pridobil mnogo zaslug za dobro razmerje med Češkoslovaško in Nemčijo.

+ **Umrl** je francoski general Maurice Pelle, znan iz bojev za časa svetovne vojne in organizator češkoslovaške vojske.

+ **Izmišljena berlinska »razkritja«.** Reakcijonarni Nemci so si izmislili novo intrigo, ki naj bi služila njihovm namenom, toda to pot so se imenitno opekli. »Berliner Tageblatt« je namreč poročal o tajnih vojaških pogodbah med Francijo, Češkoslovaško in našo državo. To poročilo so Nemci službeno raztrobili po vsem svetu. Najbolj so se seveda vznemirili Italijani, ker je to že njihova navada. Pariška, praška in naša vlada so ta »razkritja« energično demantirale. Poročilo francoske vlade pravi, da je nemško razkritje v vseh točkah popolnoma izmišljeno. Med Francijo in Češkoslovaško obstoja samo pogodba z dne 25. januarja, ki je bila objavljena in predložena Društvu narodov. Isto je izjavila tudi češkoslovaška vlada.

+ **Slučajna zmaga.** Pri nadomestnih volitvah v angleški parlament, ki so se vršile za westminsterski okraj v Londonu, je bil izvoljen za poslanca konservativec Nicolson z 8187 glasovi. Curchill je dobil kot samostojni kandidat 8144, kandidat delavske stranke Brockwel 6150 in liberalec Duckers 291 glasov. Nicolson je torej zmagal s slučajno večino 43 glasov.

+ **Med Poincaréjem in Macdonaldom** se vrši v kratkem sestanek v Parizu. Razgovori med obema ministrskima predsednikoma se bodo tikali samo izvedbe predlogov, ki jih bo stavila komisija strokovnjakov.

+ **Volitve v francoski parlament** se vršijo 11. maja.

+ **Španski diktator proti delavstvu.** Primo de Rivera je razpustil vsa strokovna društva na Španskem.

+ **Proces proti patrijarhu Tihonu** je osrednji odbor SSSR definitivno ustavil. Istočasno so spremenili kazen nadškofu Cieplaku, ki je bil obsojen na 10 let ječe, v izgnanstvo.

+ **V Perziji** se je pričelo širiti močno republikansko gibanje.

+ **Zmede na Turškem** se nadaljujejo. Angorski parlament je odklonil člen ustave, po katerem ima predsednik pravico skupščino razpustiti, vsled česar je postal politični položaj zelo resen. Pričakuje se odstop vlade in razpust parlamenta.

Socijalni vestnik.

s **Polletno priseljevanje in izseljevanje.** Tekom prve polovice tekočega fiskalnega leta, t. j. od 1. julija do 31. decembra 1923, je bilo pripuščenih v Zedinjene države 499.863 priseljencev. Istočasno se je izselilo iz Zedinjenih držav 44.299 inozemcev. Te številke ne vključujejo onih inozemcev, ki prihajajo v Zedinjene države na kratek obisk, in tukaj nastanjenih inozemcev, odpotujočih začasno v stari kraj. Ako pa jemljemo tudi te inozemske potnike v poštev, je tekom navedenega polletja prišlo v Zedinjene države vsega skupaj 585.199 in odšlo iz njih 120 209 inozemcev. Izmed gori navedenih 499.863 priseljencev je 322.828 prišlo iz Evrope, 13.086 iz Azije, 779 iz Afrike, 546 iz Avstralije in 162.624 iz drugih ameriških dežel. Priselilo se je 300.265 moških in 199.598 ženskih; izselilo 32.472 moških in 11.827 ženskih. Iz Jugoslavije se je priselilo 4039 ljudi in izselilo tja 1127. Kar se tiče narodnostne tabele, so Južni Slovani navedeni v uradni statistiki v treh skupinah: 1. Bolgari, Srbi in Črnogorci; teh se je priselilo 1841 in izselilo 1162. — 2. Hrvati in Slovenci; teh se je priselilo 2961 in izselilo le 42. — 3. Dalmatinci, Bosanci in Hercegovci; teh se je priselilo 225 in izselilo 116. V tem polletju ni bil dovoljen vstop 16.985 priseljencem, ki so bili izključeni in so se morali vrniti nazaj; deportiranih pa je bilo 3307 inozemcev, ki so se že nahajali v Zedinjenih državah. Po narodnosti je bilo: 1. Bolgarov, Srbov in Črnogorcev 82 izključenih in 35 deportiranih; 2. Hrvatov in Slovencev 78 izključenih in 75 deportiranih; 3. Dalmatincev in Črnogorcev 8 izključenih in nihče deportiran.

Zmaga državne misli.

Ljubljana, 26. marca.

Kar je moralo priti, to se je zgodilo. Zmagala je misel državnega in narodnega edinstva, ki je močnejša od vseh separatističnih teženj najrazličnejšega kova.

Vsakemu zavednemu državljanu je bilo jasno, da je stanje, ki so ga povzročili Koroščevi klerikalci in spahovci s svojo zvezo z Radićem, katero je »posvetil« tudi vrhovni vodja bivše demokratske stranke g. Davidović, nevzdržno in da se mora likvidirati v korist države, ako nočemo pripustiti, da razpade naša s tolikimi žrtvami in s tolikim delom ustvarjena državna tvorba Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ponovno smo pisali, da se bodo v kritičnem trenutku združili vsi pošteni politiki v enotni fronti in se postavili na branik državnega in narodnega edinstva. To se je moralo zgoditi, čeprav na račun posameznih strank, katerih voditelji so zaslepljeni od napačnega bleska — od neodoljive želje po oblasti, ki jim je več nego državni in narodni interesi. To je morala skusiti demokratska stranka, kjer že od vsega početka ni bilo vse v redu. Pristaši državnega in narodnega edinstva, kakor ga zastopa Narodna radikalna stranka, so uvideli, da je dosledno izvajanje dosedanje državne politike v notranjosti edina rešitev skupnega državnega življenja Srbov, Hrvatov in Slovencev. Med temi je v prvi vrsti demokrat Pribičević s svojimi somišljeniki, katerim so se pridružili v zadnjem trenutku slovenski demokrati, oni demokrati, ki so vodili cele mesece najodurnejšo borbo proti edinim zastopnikom državnega in narodnega edinstva, kakoršno je vsebovano v vidovdanski ustavi. Mislimo, da so storili svoj korak iz ljubezni do države in za obrambo sedanjega ustavnega stanja in da jih pri tam niso vodili neodkriti nameni, ki so že tolikokrat škodovali naši konsolidaciji.

Usodepoln poraz pa je doživel opozicijonalni blok z dr. Korošcem na čelu. Slovenski klerikalci so ponovno dokazali, da jim je država samo sredstvo, s katerim bi radi dosegli svoje separatistične cilje, ki stremijo za razdružitvijo Slovencev, Hrvatov in Srbov. Da bi dosegli to, so se zvezali z Radićem, ki se poslužuje še hujših sredstev za rušenje naše države. Toda zaman. Zmagala je država, zmagala je državna in nacijonalna ideja velike Narodne radikalne stranke. Morda ni več tako daleč čas, ko bodo spoznali Slovenci, kje je njihovo mesto, ako se hočejo uveljaviti v državi, da sodelujejo za njen in svoj lastni napredek.

Nova koalicijska vlada vstvarjena v interesu države, bo izvajala na podlagi vseh ustavnoparlamentarnih načel in sredstev dosedanjo državno politiko Narodne radikalne stranke. Neuspeh opozicijonalnega bloka je prvi korak k definitivni konsolidaciji države v smislu vidovdanske ustave. Tega se morajo zavedati vsi, ki so priskočili na pomoč državi.

Slovenci pa, ki so v tej borbi za državo stali za dr. Korošcem, ki jih je zopet izločil iz sodelovanja pri državni upravi, naj obračunajo z demagogi, dokler ne bo prepozno. Zmaga države nad njenimi združenimi nasprotniki kaže jasno pot, kam vodi bodočnost slovenskega naroda. ××

Vsak član Narodne radikalne stranke čita in naroči „Radikalski Glasnik“!

Naloge NRS v Sloveniji.

III.

Zunanja politika in naše jugoslovenstvo.

13. Odobravamo dosledno delo NRS za konsolidacijo države, ker se zavedamo, da je vlada storila vse, kar je pri danih razmerah mogoče, da se država na znotraj in na zunaj utrdi.

14. Poleg naše zveze s češkoslovaško republiko, ki jo smatramo za temeljni kamen naše zunanje politike, odobravamo tudi z Italijo sklenjeni takozvani rimski sporazum, ki daje naši državi stalne meje na zapadu in prostost gibanja na Jadranskem morju ter otvarja novo dobo v našem razmerju do Italije. Boli nas, da smo v dosego tega cilja morali doprinesti velike žrtve, ki jih Slovenci še posebno težko občutimo. Pozabiti pa ne smemo, da je ta dogovor mednarodnega značaja, ki nam poleg težkih žrtev prinaša tudi dalekosežne stvarne koristi ne glede na to, da je ugled naše kraljevine napram zunanjemu svetu, baš vsled tega dogovora visoko porastel. Pravice našega naroda ob Jadranskem morju, katere nam v tem dogovoru s strani Italije še niso priznane, mi radikali nočemo pustiti izpred oči, ker imamo trdno voljo, to česar ni bilo mogoče doseči v sedanjem trenutku, z energično in obenem dalekovidno državno politiko, ki temelji na preizkušenih tradicijah velike NRS izvojevati tedaj, kadar se bo naša država toliko ojačila, da bo njena vlada mogla braniti pravice naše zemlje do svobodnega razvoja.

15. Kakor smo uredili svoje razmerje do Italije, tako upamo, da bo NRS uredila tudi naše razmerje do Bolgarske. Stoječ na stališču, da je dobro razmerje obeh južnoslovanskih držav na Balkanu neobhodna potreba, tako za Bolgarsko kakor za našo državo, si ne moremo kaj, da ne bi izjavili, da slovensko časopisje (o hrvatskem niti ne govorimo) slabo deluje za sporazum obeh držav, ako neumestno in pretirano kritiko pod pretvezo, da gre proti »radikalskemu režimu« v Južni Srbiji, vzbuja v zunanjem svetu mnenje, da je komitska akcija morda vendarle upravičena, pri Bolgarih pa goji napačno misel, da imajo Slovenci in Hrvati glede Južne Srbije drugačne interese nego Srbi. Temu nasproti je treba poudariti, da je postala Makedonija po srbskih zmagah v balkanski in svetovni vojni definitivno n a š a. Ako bi Bolgari z nadaljevanjem komitske akcije zanetili na Balkanu požar, ni nobenega dvoma, da bodo za očuvanje te provincije slovenski fantje ravno tako krvaveli kakor Srbi. In še nekaj: če bo naša država tepena v Makedoniji, bomo Slovenci na severnozapadni meji prvi čutili posledice takega poraza. Kajti naša severna meja se bo tisti trenutek zamajala, kadar se bodo v Makedoniji — česar bognedaj — zopet prestavljali mejniki.

16. Podpirajoč našo narodno vlado v njenem prizadevanju, da napravi konec komitski akciji v južnih predelih naše države, storimo tudi Bolgarom največjo uslugo, ker jih tako napotujemo, naj mesto prežanja na našo zemljo obrnejo rajši svojo pozornost proti Trakiji, kjer živi še na tisoče zasužnjenih slovanskih bratov pod turškim gospodstvom. S tem služimo najbolje jugoslovenski ideji. Jugoslovenska ideja ne sme biti prazna fraza, kar je danes faktično v ustih demokratskih demagogov.

IV.

Naše razmerje do SLS.

17. Posebno važnost polaga NRS na to, da se sklene z Rimom tak konkordat, ki bo spravil v sklad pravice katoliške cerkve z interesi države. V složnem sodelovanju katoliške cerkve in njene duhovščine vidimo pogoj za zdrav napredek in verski mir v državi.

18. Odklanjamo po demokratih na shodu zaupnikov v Ljubljani v treh resolucijah sprejeta načela v verskopolitičnih vprašanjih, kolikor vsebujejo vmešavanje v izključno cerkvene zadeve.

Cerkev naj bo svobodna ne samo v izvrševanju svojega verskega poklica, ampak tudi v tem, da sama odločuje v stvareh, ki se tičejo njene notranje organizacije — pod pogojem seveda, da pri tem ne trpi državni interes.

19. Kakor zahtevamo za katoliško cerkev in za vsa druga v državi priznana veroizpovedanja popolno svobodo kretanja, tako zahtevamo, da se cerkvena oblast ne meša v dnevno politično borbo, ampak enako spoštuje politično prepričanje vseh svojih verskih pripadnikov, da si more vsak svobodno izbirati politične stranke, v katerih hoče delovati. Tudi duhovniki morajo biti v političnih stvareh svobodni kakor vsi drugi državljani. Razmere, v katerih si mora naš katoliški kmet ali delavec največkrat priboriti svobodo svojega političnega mišljenja še le s tem, da pride v konflikt s cerkvenimi funkcijonarji, katoliški duhovnik pa s tem, da pride v konflikt s svojim škofom, so nezdrave. Proti takim razmeram se bo NRS borila toliko časa, dokler ne zmaga to načelo proti Slovenski ljudski stranki, ki v Sloveniji na škodo cerkve in države zastopa temu principu diametralno nasprotne nazore. S tem je naše stališče v tem vprašanju napram SLS, kot klerikalni stranki, dovolj označeno.

(Konec sledi.)

Našim somišljenikom.

Na razna vprašanja naših članov in somišljenikov glede ljubljanskih dnevnikov odgovarjamo tem potom sledeče:

V Ljubljani ne izhaja noben dnevnik na programu naše stranke. »Jutro« je službeno, »Slovenski Narod« pa neslužbeno glasilo demokratske stranke. »Slovenec« je glasilo SLS. Edini nestrankarski dnevnik je »Narodni Dnevnik«, ki je neodvisen političen list in ne zastopa svojih načel na nobenem strankarskem programu. »Narodni Dnevnik« torej ni glasilo naše stranke, kakor neprestano poročajo nam nasprotni listi. Kar piše »Narodni Dnevnik« ni merodajno za politiko Narodne radikalne stranke, **katere službeno in edino glasilo v Sloveniji je samo »Radikalski Glasnik«. Zato je dolžnost vsakega našega člana in somišljenika, ki hoče biti poučen o strankinih zadevah, da se naroči na »Radikalski Glasnik«.** Kdor pa se hoče in more naročiti na dnevnik, naj se naroči le na »Narodni Dnevnik«, ki se z nami vred bori za politično osvoboditev slovenskega ljudstva iz demokratskega in klerikalnega vpliva.

Radikali, širite lastno časopisje, zato se naročite na »Radikalski Glasnik«!

Radić in Beograd

»Radikalna Omladina« (Vukovar): Od Radića in Hrvatov je odvisno, da topot ne odbijejo ponudene roke in da ne prezrejo žrtev. Radić naj zapusti svoje tajne aspiracije in naj pride v Beograd, da mu pomaga kot predstavniku naše skupne domovine in ne da ga ruši

Predsednikom okrožnih odborov NRS.

Predsednik glavnega odbora NRS g. Nikola P a š i ć je poslal predsednikom okrožnih odborov radikalne stranke sledeče pismo:

Znana vam je borba, ki jo je pričel opozicijonalni blok v narodni skupščini in v javnosti, ne samo proti vladi, temveč proti celemu režimu, ki temelji na ustavi in pravih interesih države in naroda. V tej borbi so se zedinile opozicijonalne skupščinske stranke v točki, da zrušijo obstoječe stanje, ki temelji na vidovdanski ustavi, in da v naši državi uvedejo drug red. Zedinile so se stranke z najbolj nasprotnimi programi in načeli z monarhističnimi, republikanskimi in federalističnimi, stranke, ki so glasovale za ustavo in one, ki ne samo da niso glasovale za ustavo, temveč zanikajo ustavo, našo državo in narodno edinstvo in ga želijo zrušiti. Tu mislim na sodelovanje opozicijonalnih skupščinskih strank z radićevci, ki so s svojim načelnikom v inozemstvu dalje časa pripravljali vse mogoče akcije proti naši državi. V nevarnosti ni samo naša državna ustava in državna ureditev, temveč vse one velike vojne pridobitve, do katerih je prišel narod za ceno najdražjih žrtev. V nevarnosti je naše državno edinstvo, naša dobro začeta notranja konsolidacija države, naš mednarodni prestiž in naša vojna obramba.

Zato Vas prosim, da seznanite s tem stanjem vse svoje organizacije v Vašem okrožju in da jih pozovete, da z agitacijo, s konferencami, zborovanji, meetingi takoj javno manifestirajo svojo solidarnost z vlado in glavnim odborom v obrambo narodnih pridobitev, obstoječega ustavnega stanja, državne moči in edinstva. S tako solidarnostjo radikalov, njihovih prijateljev in drugih strank, ki so za edinstvo naše države, bomo pokazali svojim nasprotnikom, da je radikalna stranka voljna in močna, da pomaga državi, da tudi iz te krize izide neoškodovana, da tudi v tej priliki triumfira narodna zavest in da za drago ceno pridobljene narodne dobrine ostanejo narodu neokrnjene. Ljudstvu je treba pojasniti, kakšne bi bile posledice, ako bi opozicijonalni blok uspel s svojimi namerami. Prosim Vas, da izrazite našim prijateljem moje iskrene pozdrave, da se ravnate po teh navodilih in da mi z obratno pošto potrdite sprejem tega mojega pisma.

Predsedništvo glavnega odbora NRS.

Beograd, 26. marca 1924.

Nikola P. P a š i ć l. r.

Enako pismo je poslal g. Pašić tudi min. n. r. g. dr. Niku Ž u p a n i ć u kot radikalskemu prvaku v Sloveniji.

Pokret Narodne radikalne stranke.

Ustanovni občni zbor NRS v Šmarju-Sap.

Po vsestranskem premotrivanju in presojanju našega političnega in materijalnega položaja smo prišli do prepričanja, da je naš spas in interes edino v močni politični organizaciji.

Zborovalci, ki smo se udeležili ustanovnega občnega zbora, smo po vsestranskem razmotrivanju prišli do prepričanja, da je edino močna stranka zmožna zastopati naše interese. Ker je danes NRS v državi posebno za nas Slovence edina stranka, v katero imamo neomajno zaupanje, smo ustanovili krajevne organizacijo in upamo, da bomo potom te stranke mi vsi, ki pozdravljamo pokret NRS v Sloveniji, prišli do naše politične svobode. Težko stališče imamo, ker smo pričeli boj proti elementom, ki so nas ves čas po osvobojenju varali in obljubljani nekaj, kar je po resnem preudarku nemogoče. Prihajamo v vrste NRS in verjemite mi, da bomo vse naše fizične in moralične moči porabili za razširjanje in procvit NRS v Sloveniji.

Sreska konferenca NRS na Jesenicah.

V nedeljo 23. t. m. se je vršila konferenca sreskega odbora NRS v prostorih hotela Tancer. Udeležili so se predsedniki in podpredsedniki krajevnih organizacij z Jesenic, Bleda, Bohinjske Bistrice, Kranjske gore, Lesc, Ljubnega in Koroške Bele. Konferenci je prisostvoval tudi minister n. r. dr. Niko Z u p a n i č.

Shod NRS krajevne organizacije v Stražišču pri Kranju.

V nedeljo, dne 16. marca, se je zbralo okoli 30 članov NRS v gostilni J. Benedeka, ki so prihiteli tja po 10. maši in poslušali govornike iz Kranja. Prisostvoval je shodu tudi dr. T r e o, ki je v lepih besedah objasnil program NRS. Iz Ljubljane je prišel minister n. r. dr. Niko Ž u p a n i č, ki je govoril o pomenu NRS v državi. Zbrani člani so z odušev ljenjem poslušali vse govornike in obljubili širiti NRS med kmete.

Sreska konferenca NRS v Črnomlju.

V nedeljo 30. marca se vrši zbor sreske organizacije NRS za črnomeljski politični okraj, in sicer ob 1. popoldne v prostorih gostilne Weiss v Črnomlju. Predsedniki in podpredsedniki krajevnih odborov NRS iz Črnomlja, Starega trga, Vinice, Bojanc, Tribuč, Gribelj, Krasinc-Podzemlja, Metlike in Semiča se vabijo k udeležbi.

— **Metlika.** V nedeljo 23. t. m. so bili postavljeni novi zaupniki za Draščiče, Božjekovo, Gradac. Zaupniki so zanesljivi radikalni možje, ki pripravljajo krajevne organizacije v dotičnih krajih. Zanimanje za NRS je veliko, ker so Belokranjci uvideli, da so jih klerikalci s svojimi neizpolnjenimi obljubami speljali na led.

Članom trnovsko-krakovskega pododbora NRS.

Redni sestanki vseh članov in simpatizerjev bo vsak prvi in tretji torek v mesecu ob 20. uri v gostilni »Pri Mraku«, Rimska cesta (Prešernova soba).

Prihodnji sestanek bo 1. aprila in drugi 15. aprila.

Udeležba dolžnost.

Z radikalnim pozdravom — odbor.

— **Predsednik Mestnega odbora NRS v Ljubljani** sprejema stranke v začasni pisarni Mestnega odbora (Wolfova ulica 1. I.) vsak torek in četrtek od pol 11. do pol 13. ure.

Cirkuška politika.

»Zastava« (Novi Sad): V kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev ima Radić svojo hrvatsko republiko. V centralistično urejeni državi ima svoj federalistični sabor v Zagrebu, v centralni parlament pa pošlje samo v slučaju potrebe delegacijo, kadar hoče in kolikor hoče. Ravnotako suvereno bo poklical svojo delegacijo nazaj v Zagreb, kadar mu bo padlo v glavo. Vse to se godi pred našimi očmi. In ne samo to. Tem cirkuškim igram gredo na roko celo neki bedni Srbi, ki dajejo Radiću injekcije baš v času, ko se hoče vsled svojih neuspehov v inozemstvu vrniti domov, kjer bi ga sprejeli razočarani volilci. Gospodje demokrati! Država vam je hvaležna za »parlamentarno sekcijo hrvatskega zastopstva« v beograjski narodni skupščini in za federalistično igro v dobi vidovdanske ustave!

Dopisi.

d **Novo mesto.** O b č i n s k i z a s t o p. Veliko je bilo zabavljanje črez novega župana dr. Režeka, »Slovenec« mu je posvečal cele kolone. Dolžilo in sumničilo se ga je, da bo partizan, neznožen resnega dela v blagor mesta. Radikalna stranka v N. m., ki je s svojim predsednikom dr. Gregoričem vedno stremela le po poštenem občinskem gospodarstvu, je smatrala pa ravno dr. Režeka za edino rešitev zavoženega obč. gospodarstva novomeškega, in ni se motila. Ko se je takoj na prvi obč. seji pokazala razdvojenost — ker je hotela seveda zopet politika v ospredje! — je, svest si svoje odgovornosti, povabil župan dr. R. zastopnike vseh klubov na pomenek in dosegel to — kar se mu je vedno odrekalo — pritegnil je vse stranke in vse sloje ter jih pridobil za pošteno delo v obč. odboru, za delo le občini in meščanom v prid. Strankarstva njegov odbor ne bo poznal. Pozdravljamo ta uspeh mladega našega župana, o katerem smo prepričani, da bo posvetil vse moči blagru svoje občine in ne bo krenil iz sedanje poti. Ne le mesta z lastnim statutom — kot je storil to naš mejni Maribor — vsa mesta in sploh vse občine bi morale delati po mariborskem receptu: vreči iz obč. dvorane politiko in se združiti v smotrenem resnem delu edino le v korist onih, ki so jih tja postavili. Veseli nas, da je naša dolenjska metropola prva sledila zavednim Mariborčanom, in energični naš župan bo s svojim delom najbolje pariral vse nizkotne napade in sumničenja.

d **Iz Zagradca** nam pišejo: Odkar imamo električne svetilke po hišah, niso večeri več tako dolgočasni kakor so bili svoje dni. Če pomislimo, da stane ena električna luč samo 40 kronic na mesec, moramo biti hvaležni možem, ki niso mirovali, dokler se ni zgradila ob Krki elektrarna. Električna luč je lepa, zdrava in pripravna, a kar jo še posebno odlikuje je to, da ne more zaradi nje nastati požar, ki lahko uniči ljudem vse imetje. Dognano dejstvo je, da se je število požarov v občinah, ki imajo električno svečavo, zmanjšalo za 50 odstotkov, kar je vsekako velikanskega pomena. — Danes imamo še precej redno poštno zvezo. Svoj čas se je govorilo, da dobimo celo poštni avtomobil, ki bi služil v prevažanje pošte in potnikov med Stično in Žužemberkom. Upamo, da se bo to v doglednem času zgodilo. No, potem se bomo pa res lahko postavili, kaj ne? Sneg je skoraj popolnoma skopnel. — Lesna kupčija se nahaja v nekakem mrtvilu že celih pet mesecev. — S pitanimi prešiči smo precej pri koncu. Le tu pa tam bi se še dobil kak debeluhar. Cena jim je zadnji čas nekoliko padla. Posebno lepi so se plačevali po 70—80 kron žive vage.

d **Črnomelj.** V Loki je umrla nad 101 leto stara vdova Marija Lilek, ki se je do zadnjega zanimala za vse. Še do lanske jeseni je bila zelo trdna in svoji starosti primerno močna ter je šivala in delala brez očal. Pokojnica je bila kolikor nam znano, pač najtarejša ženska v Sloveniji.

d **Trbovlje.** V 9. štev. »Radikalskega Glasnika« je bil priobčen dopis iz Trbovelj, katerega vsebina pa večinoma ne odgovarja dejstvom, kakor smo se pozneje prepričali. Dopis je vseboval osebno mišljenje oziroma kritiko, ki pa na podlagi natančnega poznavanja razmer ne drži.

d **Rakek.** V soboto 22. t. m. se je zgodila pri nas velika nesreča. Devetnajstletni Tone Stržaj je po naključju ustrelil svojo mater, ki je bila zadeta naravnost v srce. Kako se je pravzaprav nesreča zgodila, še ni pojasnjeno.

d **Iz Murske Sobote** nam poročajo o živahni radićevski agitaciji v Prekmurju. Ta agitacija ima baje svojo zaslombo tudi v Gornji Radgoni. Dopisnik izraža željo, naj bi se združile vse nacijonalne stranke proti radićevščini, ki jo je treba zatreti v interesu države in slovenskega Prekmurja.

d **Iz Opatije nam pišejo:** Kakšno življenje in drvenje je bilo pred leti v tem času v našem mestecu. Prihajali so največji bogataši, dostojanstveniki, državniki, celo kronane glave niso bile redke prikazni med nami. Da so taki veljaki dali domačinom dosti zaslužka je jasno ko beli dan. Prebivalstvo je živelo po veliki večini od tujskega prometa, ki je trajal osem do devet mesecev na leto. Žal, da je vse to minilo. Danes ni vrvenja in drvenja po ulicah, iz krasno opremljenih dvoran ne odmevajo godbe zvočni glasovi, utihnilo je petje, prenehal ples, zamrlo vse veselje. In kakor zamišljeni v nekdanje lepše dni samujejo parki in nasadi. Pristanišče je mrtvo. Nekdaj so parniki prihajali in odhajali vsako uro, dandanes pa jedva enkrat na dan. Prebivalstvu pa se bere z lic potrtost in skrb za obstoj. Da ob takih odnošajih odhajajo domačini v druge srečnejše kraje, ni pač nič čudnega. Zlasti v Ameriko jih je že dosti šlo in to tudi starejših ljudi. Vse je nezadovoljno, nesrečno. Nas Slovence in Hrvate boli v dno srca,

da nam je ta biser kvarnerskega zaliva ugrabil zemlje lačni Lah. Laški živelj se mora istotako boriti in revno životariti v tem mrtvem mestu. A poleg vseh teh nezgod nas tarejo še neznosni davki. Davek je celo od kokoši, od oken itd. Trgovec in obrtnik plača samo od 2 izložbenih oken in napisa 300 lir davka. Danes ne obratuje nobeno večje obrtno podjetje več, ker je vse stroje odpeljal laški nasilnik, barbar! Takšna je torej usoda Opatije, kvarnerske kraljice, ker li je slovanski »sovrag iztrgal z vedrega čela diadem ter jo ponižal in poteptal do tal...

Tedenske vesti.

— **Obletnica smrti Matije Zupaniča.** Dne 25. t. m. je bila obletnica smrti Matije Zupaniča iz Gribelj na Kolpi, ki je kot vojak srbske armade umrl za domovino dne 25. marca 1917. Letos mu je bil v cerkvi Sv. Vida v rojstni vasi na dan smrti prirejen prvi rekvijem. Blagopokojni M. Zupanič je bil mladenič, slaboten po telesu, ali bil je med prvimi Slovenci, ki so se zavedali svoje patrijotske dolžnosti, in je stopil pod orožje, ko se je začela svetovna vojna. Drugi dan po odklonjenju avstrijskega ultimata je stopil M. Zupanič v četo Voje Tankosića, ki se je vtaborila na Banovom brdu pri Beogradu in varovala savski most. Pozneje je bil odpoklican v železniško službo, a po prehodu skozi Albanijo je stopil na Krfu zopet v srbsko vojsko in odšel (leta 1916) na solunsko fronto, kjer si je nakopal neozdravljivo bolezen in umrl. Pokopan je v Nimesu v Provansi (južno Francosko), kjer mu je »Domovinska liga« postavila spomenik z ganljivim napisom.

— **Nikola Pašić častni meščan Pančeva.** Posebna deputacija iz Pančeva je izročila g. Pašiću diplomo častnega občanstva v Pančevu. Mesto Pančevo je imenovalo že 24. avgusta 1923 g. Pašića svojim častnim občanom.

— **Sedemdesetletni jubilej dr. Arnošta Muke.** Neumorni narodni delavec in glasnik zlate svobode med Lužiškimi Srbi, navdušen Slovan in pospeševatelj slovanske vzajemnosti je mož, ki ga visoko čisla in spoštuje ves slovanski svet. Ob njegovi sedemdesetletnici mu kličemo: Živel še mnogo let v srečo in prospeh naših krvnih bratov Lužiških Srbov!

— **Prejemki državnih nameščencev.** Finančna delegacija v Ljubljani objavlja: Po telegrafskem obvestilu g. finančnega ministra z dne 20. t. m. je izplačati državnim nameščencem za april tega leta iste prejemke, kakor za marc, torej tudi predujem na vse plače v dosedanji višini.

— **Na glavni skupščini Jugoslovenskega sokolskega saveza** je kandidacijski odbor predložil za starosto enodušno kandidaturo dr. Ravniharja, ki se je pa zahvalil za to mesto. Za starosto je bil per acclamationem izvoljen Engelbert Gangl. Skupščina je sprejela enoglasno sledečo resolucijo: Vse članstvo opozarjamo ponovno na resolucije skupščin, ki se tičejo politike in Sokolstva. Dogodki zadnjih mesecev v Sokolstvu in v političnem življenju pa jasno kažejo, da se od nekaterih strani vsiljuje Sokolstvu politika ter da se Sokolstvo ponovno vlači v političnem časopisju v čiste politične spore. Delegati odklanjajo vsak poskus vnašanja politike v Sokolstvo ter pozivajo starešinstvo, da stoji pazno na straži za obrambo sokolskih načel, ki se ne morejo v nobenem slučaju izrabiti v nikakršne politične svrhe.

— **Naša vojska** šteje 6538 oficirjev, in sicer 2 vojvode, 103 generale, 395 polkovnikov, 569 podpolkovnikov, 745 majorjev, 2074 kapetanov, 1120 poročnikov in 1411 podporočnikov. Narednikov je 3320, podnarednikov 3400, kaplarjev 9530, redovov pa 92.723. V podoficirskih šolah je 2770, v vojni akademiji pa 980 gojencev. Vojna muzika šteje 1570 godbenikov. — V proračunu vojn. ministrstva znašajo stroški 1.491,360.696 Din. Stroški za vpoklic rezervnih oficirjev znašajo 2,784.000 Din, za manevre 9,000.000 Din, za razsvetljavo vojašnic 9,848.870 Din, za vojaško izobrazbo v inozemstvu 1,851.400 Din, za zrakoplovstvo 32,170.000 Din, za prenos posmrtnih ostankov v vojni padlih vojakov pa 1.000.000 Din. Proračun za vojno mornarico znaša 117,109.808 Din, za hidroavijatiko 9,500.000 Din, za nabavo vojnih ladij 25,000.000 Din. Za obmejne čete znaša proračun 31,232.000 Din.

— **Tretja obletnica aneksije Primorja.** 20. t. m. je ljubljanska akademska mladina priredila pred univerzo manifestacijsko zborovanje, na katerem je bila sprejeta resolucija, naj se s strani naše vlade doseže v Rimu, da bo našim rojakom v Italiji zasigurana popolna kulturna, gospodarska in politična enakopravnost.

— **Smrt uglednega pravoslavnega svečenika.** Minuli teden je umrl v Zagrebu tamošnji arhimandrit Ambrozije Pavlović. V Zagrebu je služboval od l. 1870 dalje. Pokojni je bil požrtvovalen in blag svečenik ter je užival v vseh krogih veliko spoštovanje.

— **Smrtna kosa.** V Nišu je umrl na vnetju slepiča inšpektor pravosodnega ministrstva dr. Hinko Srgolić, brat mariborskega odvetnika dr. Srgoliča. V Nišu se je mudil službeno kot predsednik komisije za razdelitev invalidskih podpor. Pokojni je šel po osvobojenju v Beograd, kjer so ga vsi zelo cenili in spoštovali kot vestnega uradnika in zavednega državljana.

— **Zveza duševnih delavcev v Sloveniji** se je ustanovila. Odbor se je konstituiral sledeče: predsednik univ. prof. dr. L. Pitamic; 1. podpredsednik drž. pravdnik dr. I. Jančič; 2. podpredsednik župnik F. S. Finžgar; blagajnik inž. L. Novak; tajnik dr. M. Pivec; odborniki prof. dr. Lončar, I. Laurin, dr. I. Goričan, A. Lajovic, dr. I. Pintar in dr. M. Vidmar.

— **Kongres pevskih društev** se vrši 5., 6. in 7. aprila na inicijativo Zveze slovenskih pevskih društev v Ljubljani. Na kongresu naj bi se ustanovila Zveza jugoslovenskih pevskih društev kot prva etapa k ustanovitvi vseslovanske pevske zveze.

— **Nagrade za učiteljstvo na ekskurendnih šolah.** Veroučitelji in učitelji na ekskurendnih šolah in začasno nameščene učiteljice ženskih ročnih del naj predložijo vsaj do 15. aprila prijave za nagrade, ker se na poznejše prijave ne bo moglo ozirati.

— **Za pomoč westfalskim Slovencem** se vrši v Ljubljani in Mariboru dinarski dan v soboto 5. aprila, v drugih krajih Slovenije pa v nedeljo 6. aprila.

— **Roparski umor v Zagrebu.** 20. t. m. ponoči je bil sredi Zagreba izvršen strahovit umor. V Novi vesi pri Zagrebu je živel branjevec Dragutin Kelković, h kateremu je večkrat zahajal Slovenec Avgust Rumpl iz Kamnika, narednik pri inženjerskem oddelku. Usodnega večera je prišel Rumpl kot običajno v Kelkovićevo branjarijo, nakar sta ba okoli 21. ure odšla v Jezuitsko ulico, kjer je Rumpl zvabil Kelkovića v klet. Rumpl ga je udaril naenkrat z lopato po glavi in oddal nanj dva strela iz samokresa. Truplo umorjenega je skril v predal pisalne mize, katerega je zabil z žeblji. Nato je šel morilec v Kelkovićevo branjarijo in si napolnil nahrbtnik z raznimi predmeti. Op pol 2. uri zjutraj pa ga je srečal v Zvonarski ulici stražnik in ga kot sumljivega ustavil. Rumpl je bil oblečen v plašč umorjenega, spodaj pa je imel vojaško obleko. Stražniku se je hotel izmuzniti z opazko, češ da je narednik, nakar je stražnik napovedal aretacijo. Morilec je naenkrat pričel streljati. Prišel je na pomoč še drugi stražnik, nakar sta oba odvedla s silo morilca na stražnico. Rumpl je spočetka tajil vse, toda drugo jutro je moral pod vtisom raznih dokazov priznati svoj zločin.

— **Dekle obsojeno na smrt.** V Osijeku je bila obsojena na smrt 21 letna Julija Bako, ki je lani ustrelila svojega ljubimca.

— **Nove stavke v Angliji.** V soboto je pričelo nenadoma stavkati v Londonu 15.000 tramvajskih in 25.000 omnibusnih uslužbencev. Stavkujočim se nameravajo pridružiti tudi strojevodje, ki hočejo proglasiti simpatijsko stavko. Ker ni prišlo na konferenci med ladjedelniškimi lastniki in stavkujočimi delavci v Southamptonu do sporazuma, so izprli lastniki 100.000 delavcev iz vseh angleških ladjedelnic. V Londonu so pričeli stavkati tudi uslužbenci radio uradov.

— **Španska bolezen** se je pričela širiti med angleškimi mornarji. Tudi iz drugih krajev poročajo o širjenju te nalezljive bolezni

Gospodarstvo.

g **Srbska Kmetijska družba.** V nedeljo dne 23. t. m. je imelo Srpsko poljoprivredno društvo v Beogradu svojo petdeseto redno letno skupščino. Družba je stopila v tesnejše stike z glavnim savezom srbskih zemljoradniških zadrug ter je doseglo sporazum s Kmetijsko družbo v Vojvodini, ki je sprejeto v sestav Srbske Kmetijske družbe ter se imenuje oblasni savez podružnice za Vojvodino. Poljedelsko ministrstvo je nakazalo družbi 65.000 Din za prirejanje poljedelskih razstav, ki so se do sedaj vršile v Čačku, Lazarevcu, Starem Bečeju in Peči. Lani je imela družba 106 podružnic s 6350 člani. V Prago je odšlo 40 mladih kmetovalcev, da se izvežbajo v praktičnem kmetijstvu. Družbino glasilo »Težak« se tiska v 6000 izvodih. Tiskalo se je tudi več drugih knjig. Dohodki so znašali 3,807.668 Din, izdatki pa 3,586.058 Din

g **Srbsko-italijansko banko** so ustanovili v Beogradu z glavnico 200,000.000 lir.

g **Posevki v Vojvodini** kažejo ugodno stanje. Ako ne bo slabega vremena se obeta bogata žetev.

g **Svilarstvo v Dalmaciji.** Poljedelsko ministrstvo je poslalo 10 mladeničev iz Dalmacije na dvomesečni svilarski tečaj v Novem Sadu. Ti gojenci bodo obiskali tudi Francijo. Po povratku bodo delovali za razvoj dalmatinskega svilarstva, ki je radi vojne zelo nazadovalo.

g **Nemški državni proračun** za leto 1924 temelji na predpostavi, da pridejo zasedena ozemlja zopet pod suvereniteto Nemčije. Dohodki znašajo 5.27 izdatki pa 5.71 milijard zlatih mark. Za reparacijska plačila je v proračunu 640 milijonov zlatih mark.

g **Za popravo tobačne tovarne** v Podgorici je vlada dovolila kredit v znesku 548.000 Din.

g **Žitni trg.** Cene na novosadski produktni borzi: pšenica 330—332.50 Din, oves 245 Din, koruza 240—259 Din, pšenična moka št. 0 5.50 Din, št. 6 320 Din.

g **Obtok bankovcev** znaša po izkazu Narodne banke od 15. t. m. 8 milijard 641.7 milijonov dinarjev, kar pomeni napram 8. t. m. zmanjšanje za 62.3 milijone dinarjev. Istočasno se je povečala metalna podlaga od 9.4 milijone dinarjev na 442.4 milijone dinarjev.

Zanimivosti.

Zdravljenje pijancev.

Vaški zdravnik Lhospitalier v Touraine na Francoskem je iznašel posebno metodo za zdravljenje pijancev. Pijancem odvzame nekoliko krvi in jih cepi ž njo. Neposredna posledica tega cepljenja je, da se alkoholiku zagnusi vsaka alkoholna pijača in da ne more piti alkohola najmanj 10 dni. Seveda je treba potem pijanca zopet cepiti, kar ni ravno prijetno za pacijenta. Odjemanje krvi povzroča namreč nerazpoloženje in ovira zdravljenje. Zato odvzame zdravnik naenkrat krvi za 8 injekcij in jo shrani v steklenicah. Lhospitalier je zdravil do sedaj na ta način 16 oseb in sicer v starosti od 30 do 70 let. Več od njih je popolnoma ozdravelo, nekateri tako temeljito, da so dobili celo njihovi rdeči nosovi zopet normalno barvo.

Cigani.

Rene Le Conte priobčuje v »Mouvement Geographique« zanimiv članek o ciganih, katerih število ni mogoče ugotoviti, katerih pa ni več kot en milijon. Precejšnje množice ciganov živijo v podonavskih in balkanskih deželah. Preganjanje ciganov se je pričelo s špansko inkvizicijo. Vsi narodi so jih preganjali, samo Češka, Rusija in Turčija so jim dovolile malenkostno prostost. Mnogo ciganov je bilo zasužnjenih na Poljskem, v Avstriji in drugod ter so postali lastnina raznih knezov. Kmalu potem (v l. 1837, 1844, 1855) pa so bili osvobojeni. Cigani imajo več absolutnih poglavarjev, ki živijo v Bolgarski in Rusiji, toda vsaka rodbina ima svojega starešino. Cigani se delijo v tri velike skupine: nomadi, ki varujejo tradicijo ciganstva in so čisti zastopniki svojega plemena; stalni prebivalci v krajih, ki so si jih sami zbrali in napol nomadi, ki prebivajo v slabih časih v določenem središču. Ciganom je treba šteti zaslugo, da so seznanili zapadne evropske narode z zdraviliško lastnostjo nekaterih rastlin in da so obogatili folkloro in muziko. Splošno pa so znani kot »čarovniki«, ki nas nadlegujejo s svojimi copernijami.

Najstarejša ženska v Nemčiji.

Nobena ženska ne želi v svoji mladosti, da bi bila kdaj najstarejša med starimi. Toda ena mora pač biti vedno. Tako tudi v Nemčiji. Ta ženska je Jera Kübbeler, vdova v Walberbergu ter je stara 107 let. Torej je Napoleonova sodobnica. Kakor poroča »Kölnische Volkszeitung«, je starka še precej močna in ne potrebuje nobene nege. Mnogi bi radi vedeli, če je starka pila vino sploh, kako je dosegla visoko starost. Najbrže bodo potem ponavljali, da je vstajala zjutraj ob štirih, da je jedla malo mesa, da je pila samo čisto vodo, [illegible] in da se je kopala v ledeno mrzli vodi. To pripovedujejo vsi stari ljudje, pri tem pa se skrivoma smejajo. Sicer pa vemo, da more postati človek zelo star brez posebnega samozatajevanja, kar so dokazali madame Pompadour, Ninon de L'Enclos, Henrik VIII., Ludvik XV. in drugi!

Javno mnenje ustvarja časopisje. Množice verujejo to, kar jim sugerira časopisje. Zato podpirajmo in razširjajmo le lastno čisopisje, da bo naše prepričanje tudi prepričanje javnosti.

E. M. Laumann — Raoul Bigot:

Skrivnostna snov.

(Roman.)

(Nadaljevanje.)

Na neki cesti je gologlav pastor v dolgi črni suknji skušal zadržati bežečo množico. Govoril je v imenu Boga Maščevalca, ki so ga utrudili grehi sveta in naznanjal je njegov konec. Propovedoval je, naj vsakdo gre v sebe in se pokorava božjim zakonom. Včasih je njegov glas obvladoval šum množice:

— Gospod Bog se je utrudil! Njegova kazen pada na svet. Gadji rod bo poginil. Naj bo ime Najvišjega češčeno v njegovi jezi! Vi pa, množica grešnikov z zamašenimi ušesi, idite vase. Trkajte si na prsi in padite na kolena, mesto da bežite, da si rešite svoje žalostno življenje, ki ga bo enkrat le dohitela njegova jeza. Čas je pretekel! Čas je pretekel!

Toda množica je divjala mimo in v svojem begu potegnila slednjič tudi pastorja seboj. Našli so ga pozneje zunaj mesta vsega razcapanega, eno oko mu je viselo na lice in bil je čisto blazen.

Avijoni, ki so odpotovali iz Washingtona, da polščejo sovražnika, so dospeli slednjič pod temni oblak. To pa je bila napaka, ki so jo drago plačali: vsi so se vneli in padli goreči ali v jezero, ali na njegovo obrežje.

V mestu ostali prebivalci, ki so se poskrili pod zemljo, so si zvečer upali za trenutek na prosto in v grozi so videli, kako se dviga iz jezera velikanska sopara in tvorila nad njim oblak, ki je pa naglo izginjal. Od tedaj naprej pa je bilo nemogoče, se manj kot eno miljo približati pasu, nad katerim je divjalo neurje.

Drevesa so se užigala kot ogromne baklje in plamenela v noč. Hiše so se zapalile in požar se je širil naprej. Čez dva dni je začela voda jezera vreti in nato je zelo naglo izpuhtevala. Prostrana vodna gladina je izginila, blato na dnu se je pokazalo in začelo režati kot zemlja, ki jo že dolge tedne žge vroče solnce.

Pozneje so rabili več kot leto dni za popravo naprav in polnitev jezera.

Zemlja, ki ni bila več namakana, je postala nerodovitna in bila samo še puščava, v kateri so se potikale žejne živali in ljudje. Tri dni po svojem prihodu je oblak izginil v teku noči.

Toda nad Zedinjene države je prišla še druga nesreča. V Texasu so začela goreti žitna polja, plantaže bombaža v obsežnosti več milj in petrolejski vrelci.

Nato je prišel kratek oddih, za časa katerega so Radžisraki sporočili, da dajejo rok štiriindvajsetih ur; če ta preteče, bo ves New York uničen.

In Zedinjene države so premagane plačale.

V. Tu pride mlada dama.

Neko jutro je Escander kot po navadi prišel v ministrstvo notranjih zadev, da zve dnevne novice. Šel je skozi mali čakalni salon in stopil k uradniku, ki je sedel v predsobi šefa kabineta.

Ko je ta pošteni možak zapazil novinarja se je nasmehnil. Dvignil se je in izginil za trenutek skozi vrata. Ta trenutek pa je Escandru zadostoval, da je s svojim pogledom ošinil ljudi, ki so čakali, da pride vrsta nanje. Bili so to navadni obiskovalci: prosilci, kandidatje za obljubljena, a nikoli oddana mesta, pomilovanja vredna množica, kateri se je poznala revščina. Med njimi pa je bila gospodična, ki je zbudila Escandrovo zanimanje.

Stala je poleg okna. Bila je velika in vitka kot grški kip, v katerem se harmonija oblik združuje s harmonijo kretenj. Njene oči so bile živahne, razumne in malo melanholične. Imela je bled, miren obraz in krasne, goste in melike črne lase.

— Kaj vraga išče tukaj ta dama? Ali prihaja prosit? se je vprašal novinar; toda ni imel časa staviti si še eno vprašanje, kajti uradnik je odprl vrata in mu pomignil, naj vstopi.

Reporter je vstopil, vrata so se zaprla.

— Dober dan, dragi moj, mu je dejal šef kabineta.

— Dober dan, d'Auria, mu je odvrnil Escander; kaj je novega?

— Nič; same nezanimive stvari.

Escander si je zabeležil nekaj malenkosti, potem pa, ko je bil končal, je dejal:

— V čakalnem salonu čaka krasna mlada dama.

— Menda je to moja blaznica.

— Katera blaznica?

— Ženska, ki trdi, da pozna izvor skrivnostne moči Radžisrakov. To je že najmanj stota oseba, ki nam ponuja za različno ceno sredstvo za uničenje strašnih sovražnikov.

— Zanima me, videti to blaznico, ali vsaj vedeti, če je to gospodična, ki je v čakalnici.

— Nimam vam ničesar odreči; videli jo boste, a samo pod pogojem, da je ne boste čakali pri izhodu.

— Dobro.

— Ugodim vam.

Šef kabineta je pritisnil na gumb in dejal uradniku, ki je vstopil:

— Privedite gospodično Germaine Laurière.

Escander si je stenografično zabeležil ime.

Vrata so se odprla, mlada dama je vstopila.

— Vi ste gospodična Laurière? jo je vprašal šef kabineta in ji ponudil sedež.

— Da, gospod, je dejala mlada dama v zadregi, a vendar odločno; toda hotela bi govoriti z gospodom ministrom.

— Oprostite mu, gospodična, je dejal d'Auria z ironijo, ki ni ušla Escandru, toda preobložen je z delom in naročil mi je, naj vas sprejmem.

Germaine Laurière je odkimala z glavo, kot da bi to obžalovala, potem pa se je vsedla na stol, ki ji ga je ponudil šef.

Brez besede je d'Auria prožil roko Escandru. Ta je razumel, da je to uljudna odslovitev. Pozdravil je gospodično in odšel.

Toda novinar je bil preveč spreten in pameten, da bi spustil iz rok možnost kateregakoli poročila.

— Če je blazna, tako si je mislil, bo dnevna novica, deset vrstic zadostovala. Če je kaj resnega, bomo videli. Počakam.

Šel je v drevored, ki vodi na trg Beauveau in se sprehajal kadeč cigareto. Ni čakal več kot dvajset minut.

Gospodična se je prikazala, malo rdeča, in korakala hitro. Escander jo je pričakoval; ko je bila korak pred njim, se je odkril.

— Gospodična Germaine Laurière, je dejal.

— Da, gospod, je odvrnila vprašana dama.

— Ali mi hočete dovoliti, gospodična, da vas prosim za trenutek pozornosti. Ravnokar prihajate od gospoda d'Aurie, kabinetnega šefa ministra notranjih del. Prišli ste, da mu javite zelo važno stvar.

Dekle ga je gledalo vse začudeno.

— In čeprav je bila zadeva važna, sa vam je šef kabineta, ki je sicer dober dečko, zahvalil za dragocene dokumente, ki ste mu jih prinesli in vas je odslovil, rekoč, da vas bo že pismeno obvestil.

— Toda gospod...

— Ali ni bilo tako?

Dekle je klonilo glavo.

— Nikar ne mislite, da sem čarovnik, gospodična, prosim vas, je dodal reporter smehljaje, jaz poznam to hišo; to se vedno godi na ta način in se ne da spremeniti. Sedaj pa dovolite, da se predstavim: imenujem se Paul Escander in sem poročevalec pri časopisu »Le Monde«.

Pri teh besedah je dekle dvignilo oči.

Ime tega časnikarja je bilo znamenito, svetovno znano. Germaine je poznala moža in njegovo delovanje, gledati ga je začela z večjim zaupanjem.

— Dovolite, da vas malo pospremim? Nekaj mi pravi, da bi mogla midva skupaj spremeniti površje sveta.

Dekle je privolilo, kajti občutila je skrivno potrebo, zaupati komu bolest, ki so ji prizadeli s takšnim sprejemom, kakor ga je ravnokar doživela.

Escander jo je vodil po aveniji Marigny proti Champs-Elysées in ves čas govoril.

— Mladi ste, gospodična, odpotovali ste z zaupanjem v srcu in po pravici ste si dejali, da vam bodo kot imejiteljici skrivnosti hvaležni, če jo izdate, in če tudi prinese le malo luči v temo, v kateri tava človeštvo. Toda stvari so se vršile drugače in sprejeti ste bili kot vsi drugi, kateri motijo svetega Birokracija, ki čepi v prahu. Da se zbude ti ljudje, je treba samo enega sredstva in sicer vedno istega: vzdigniti hrup, razburkati javno mnenje. Kdo more to bolje storiti kot časopis? Če imate kaj resnega povedati, če je korak, ki ste ga storili, opravičen, potem, gospodična, vam stavim časopis »Le Monde« na razpolago.

Germaine Laurière tega ni natančno razumela, vendar jo je pa prepričala ta odkritost, in s svojo bistroumnostjo je Escander to takoj zapazil.

— Ali se vam zelo mudi, gospodična?

— Ne, imam časa do večera. Odpotujem ob šestih z vlakom v Provins.

— To je kot za nalašč, si je mislil Escander, na glas pa je dejal: Kmalu bo poldne in ob tem času imam, če me neprijetni dogodki ne zadržujejo, neprijetno navado, da grem obedovat in priznati vam moram, da Radžisraki gotovo isto delajo. Napravili mi boste čast in veselje in kosili z menoj. O, prav skromno, in tedaj bomo mogli varno govoriti o tem, kar vas je privedlo v Pariz.

Germaine je bila zelo prosto vzgojena; vedela je, da mlada dama sme sprejeti tako povabilo s strani dobro vzgojenega gospoda. Sicer je pa zaupala temu možaku z odkritim pogledom.

— Sprejmem, je dejala. Morda vas je sama Previdnost privedla na moja pota.

Dvajset minut pozneje sta oba sedela za malo mizo v restavraciji na Champs Elysées. Tu so Escandra poznali in mu dobro stregli: sestavil je okusen obed in mlada dama mu je delala vso čast.

Ko je bil led popolnoma prebit, je začela Germaine govoriti.

(Nadaljevanje sledi.)

Lastnik: Konzorcij »Rad. Glasnika«.
Urednik: Ivan Podržaj.
Odg. urednik: Ivo Kisovec.
Tiska »Zvezna tiskarna«.

SPLOŠNA KNJIŽNICA

		Broš.	Vez.
St. 1.	I. Albreht: **Ranjena gruda,** izvirna povest, 104 str.	Din 12·—	Din 17·—
„ 2.	Rado Murnik: **Na Bledu,** izvirna povest, 181 str.	„ 16·—	„ 22·—
„ 3.	I. Rozman: **Testament,** ljudska drama v 4 dej., 105 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 4.	Cvetko Golar: **Poletno klasje,** izbrane pesmi, 184 str.	„ 20·—	„ 26·—
„ 5.	Fran Milčinski: **Gospod Fridolin Žolna in njegova družina,** veselomodre črtice I., 72 str.	„ 8·—	„ 13·—
„ 6.	L. Novák: **Ljubosumnost,** veseloigra v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 45 str.	„ 6·—	„ 11·—
„ 7.	**Andersenove pripovedke.** Za slovensko mladino priredila Utva, 111 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 8.	E. Gaboriau: **Akt štev. 113,** roman, poslov. E. V., 536 str.	„ 22·—	„ 28·—
„ 9.	Dr. Fr. Veber: **Problemi sodobne filozofije,** 347 str.	„ 24·—	„ 30·—
„ 10.	I. Albreht: **Andrej Ternouc,** relijefna karikatura, 55 str.	„ 6·—	„ 11·—
„ 11.	Pavel Golia: **Peterčkove poslednje sanje,** božična povest v 4 slikah, 84 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 12	Fran Milčinski: **Mogočni prstan,** narodna pravljica v 4 dejanjih, 91 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 13	V. M. Garšin: **Nadežda Nikolajevna,** roman, poslovenil U. Zun, 112 str.	„ 10·—	„ 15·—
„ 14	Dr Karl Engliš: **Denar,** narodno-gospodarski spis, poslovenil dr. Albin Ogris, 236 str.	„ 26·—	„ 32·—
„ 15.	Edmond in Jules de Goncourt: **Renée Mauperin,** roman, prevel P. V. B., 239 str.	„ 15·—	„ 21·—
„ 16.	Janko Samec: **Življenje,** pesmi, 112 str.	„ 15·—	„ 20·—
„ 17.	Prosper Mérimée: **Verne duše v vicah,** povest, prevel Mirko Pretnar, 80 str.	„ 9·—	„ 14·—
„ 18.	Jarosl. Vrhlický: **Oporoka lukovškega grajščaka,** veseloigra v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 47 str.	„ 6·—	„ 11·—
„ 19.	Gerhart Hauptmann: **Potopljeni zvon,** dramatska bajka v 5 dejanjih, poslovenil Anton Funtek, 124 str.	„ 16·—	„ 22·—
„ 20.	Jul. Zeyer: **Gompači in Komurasaki,** japonski roman, iz češčine prevel dr. Fr. Bradač, 154 str.	„ 14·—	„ 20·—
„ 21.	Frid. Zolna: **Dvanajst kratkočasnih zgodbic,** II., 73 str.	„ 8·—	„ 13·—
„ 22.	L. N. Tolstoj: **Kreutzerjeva sonata,** roman, poslovenil Fr. Pogačnik	„ 14·—	„ 20·—
„ 23.	Sophokles: **Antigone,** žalna igra, posl. C. Golar, 60 str.	„ 9·—	„ 14·—

Znanstvena zbirka (veliki 8° format):

St. 1.	Dr. L. Cermelj: **Boškovićev nauk o materiji — prostoru — času v luči relativnostne teorije,** 52 str.	„ 16·—	„ 23·—

Za vsak zvezek je računati po Din —·80 poštnine in odpravnine.

Naročila sprejema: **Zvezna knjigarna** v Ljubljani, Marijin trg 8.

Jadranska Banka d. d. Beograd

Centrala (začasno) Ljubljana.

Delniška glavnica: Din 60,000.000·— Rezerva Din 32,515.000·—

Podružnice:

Beograd	Jelsa	Metković
Bled	Jesenice	Prevalje
Cavtat	Korčula	Sarajevo
Celje	Kotor	Split
Dubrovnik	Kranj	Sibenik
Ercegnovi	Ljubljana	Zagreb
	Maribor	

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Amerikanski oddelek. = Potniški urad.

INOZEMSKA ZASTOPSTVA: ITALIJA: Banca Adriatica, Trst, Opatija, Zadar. AVSTRIJA: Adriatische Bank, Dunaj. JUZNA AMERIKA: BANCO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

AFILACIJA: FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.

Banka ima prvovrstne zveze v vseh glavnih mestih ::—:: sveta in se peča z vsemi bančnimi posli. ::—::

Najcenejše nove in rabljene

pisalne stroje

v specijalni mehanični delavnici za popravo pisalnih, računskih, razmnoževalnih in kopirnih strojev.

Ludvik Baraga, Ljubljana,

Šelenburgova ulica 6./I.

Barvne trakove, karbon—indigo papir ter vse druge potrebščine. Pisarniška oprema vedno v zalogi.

„Vesna“ Brata Pohlin i. dr.

tvornica vlasnic, kljukic, rinčic za čevlje, kovinastih gumbov i. t. d.

Ljubljana I. poštni predal št. 126.

Sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini izvršujejo. Zahtevajte vzorce in cenik. Pri večjih naročilih popust.

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj.

STOEWER RECORD

Vrhunec finomehanike.

Zastopstvo Lud. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ulica štev. 6/I.

Zvezna tiskarna in knjigarna

Wolfova ul. 1 **V Ljubljani** Marijin trg 8

Izdeluje vsakovrstne tiskovine, knjige, brošure, poslovne knjige, bloke, note, tabele, vstopnice, razglednice, naročilne knjižice, lično, hitro in po konkurenčnih cenah

Moderna knjigoveznica.

Brzo - brzo

na vlak v Celje v veletrgovino **R. Stermecki,** kjer kupite letos

sukno

za moške in volneno za ženske obleke. parhent, belo, pisano in rujavo platno, kakor tudi vso drugo manufakturno robo po čudovito nizkih cenah. V lastnem interesu se vsakemu priporoča, da enkrat poskusi kupiti v veletrgovini

R. STERMECKI, CELJE.

Trgovci engros-cene.